

Vergoeding voor 'blauwe diensten' noodzakelijk in Friese Veenweidegebied

Marleen Braker en Idse Hoving

Klimaatveranderingen en bodemdaling zorgen voor een discussie rond het waterbeleid bij het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Maar wat zijn de gevolgen van een veranderend waterbeleid voor de melkveehouderij? Praktijkonderzoek heeft dit in opdracht van het Ministerie van LNV regio Noord in kaart gebracht voor een fictief maar representatief voorbeeldbedrijf in het Friese veenweidegebied. Hieruit blijkt dat het leveren van 'blauwe diensten' een daling van de arbeidsopbrengst oplevert variërend van € 400,- (aanpassen slootprofielen) tot € 10.700,- (verhogen grondwaterpeil naar - 35 cm mv) per bedrijf per jaar.

De problematiek van het Friese veenweidegebied is tweeledig. Aan de ene kant is verhoging van de grondwaterpeilen noodzakelijk om inklinking en vertering van veen en daarmee bodemdaling te voorkomen. Verhoogde waterpeilen zijn echter nadelig voor een duurzame agrarische bedrijfsvoering. Aan de andere kant is de melkveehouderij de belangrijkste landschappelijke en economische drager van het gebied. Behoud van het Friese veenweidelandschap is dus onlosmakelijk verbonden aan behoud van de melkveehouderij. De uitdaging is om de melkveehouderij vanuit economisch perspectief te combineren met waterbeheer.

Van beleid naar praktijk

Om een idee te krijgen van de gevolgen van combinaties tussen melkveehouderij en water zijn vier blauwe diensten – waterdiensten die agrariërs kunnen leveren - gekozen op basis van het beleid van de Provincie Friesland. Daarnaast zijn de gevolgen van een verhoging van het grondwaterpeil naar 45 cm en 35 cm beneden maaiveld bepaald. Deze veranderingen zijn uitgewerkt voor een fictief maar representatief melkveebedrijf in het Friese veenweidegebied. De gevolgen zijn berekend met behulp van het Bedrijfs Begrotings Programma Rundvee (BBPR).

Voorbeeldbedrijf

Het voorbeeldbedrijf is een melkveebedrijf met:

- 75 melkkoeien
- 53 stuks jongvee (4 vaarzen, 24 pinken en 25 kalveren)
- 55 ha grasland verdeeld in twee blokken
 - huiskavel van 41 ha met 13 percelen
 - veldkavel op 1 km afstand van 14 ha met 9 percelen (zie figuur 1)
- melkquotum van 600.000 kg
- huidige drooglegging is 90 cm beneden maaiveld
- stikstofjaargift is 200 kg per ha met uitzondering van buitendijkse perceel van 5 ha. Dit perceel wordt alleen gemaaid en krijgt een stikstofjaargift van 180 kg per ha
- arbeidsopbrengst van € 1.100,- per jaar.

Blauwe diensten

De geselecteerde blauwe diensten zijn:

1. Vergroting van piekberging door het verbreden van slootprofielen.
2. Vergroting van seizoensberging door aanleg van 5 ha (buitendijks) boezemland met slootpeilverhoging naar 60 cm beneden maaiveld. Door de verhoging van het slootwaterpeil op het bedrijf naar 60 cm beneden maaiveld, stijgt het slootwaterpeil op het lager gelegen buitendijkse land naar 30 cm beneden maaiveld.
3. Vergroting van seizoensberging door het uit productie nemen van grasland (buitendijkse perceel 5 ha).
4. Vergroting van piekberging door aanleg van retentiepolders.
Van de huiskavel (36 ha) wordt 23 ha beschikbaar gesteld als retentiepolder. Een dijk beschermt het bedrijf en de overige percelen tegen het water. De retentiepolder stroomt eens in de 30 jaar over. Voor dit jaar zijn de gevolgen bepaald.

Daarnaast zijn de gevolgen van een verhoging van het waterpeil naar 45 en 35 cm beneden maaiveld bepaald.

Resultaten

Voor dit voorbeeldbedrijf is de arbeidsopbrengst berekend voor de uitgangssituatie en voor de voorgestelde diensten en veranderingen van grondwaterpeil.

Discussie

Er zijn geen kosten voor aanleg in deze berekeningen meegenomen. Er wordt aangenomen dat deze kosten voor rekening zijn van het waterschap, provincie of gemeente. Voor de berekeningen zijn veel aannames gemaakt, omdat de gevolgen van de waterdiensten voor bijvoorbeeld de beweidingperiode van vee, de begaanbaarheid van het land voor

Tabel 1 Arbeidsopbrengst voorbeeldbedrijf

Waterbeherende maatregel	Daling in arbeidsopbrengst (€)
Uitgangssituatie	
Verbrede sloten	400,-
Boezemland	1.700,-
Land uit productie	1.200,-
Retentiepolder	1.300,-
Grondwaterpeil 45 cm	7.700,-
Grondwaterpeil 35 cm	10.700,-

vee en machines en de gevolgen van water op de zodekwaliteit, voederkwaliteit en botanische samenstelling nog niet voldoende bekend zijn. Ook zijn de gevolgen van bijvoorbeeld zwerfvuil, extra onderhoud aan afrastering en de gevolgen voor diergezondheid niet meegenomen in de berekende kosten. Een tegemoetkoming in deze kosten moet daarom bovenop de hier berekende arbeidsderving worden berekend.

Uitkomsten

De genoemde bedragen geven een indicatie van de minimale kosten (daling in arbeidsopbrengst) voor het leveren van blauwe diensten voor het melkveebedrijf. Kosten van aanleg en extra kosten door zwerfvuil en dergelijke zijn hierin niet opgenomen.

Wanneer melkveehouders besluiten tot het leveren van blauwe diensten dan moet worden bepaald welke beloning zij bovenop de vergoeding van de kosten (daling in arbeidsopbrengst en kosten voor onderhoud etc.) moeten ontvangen. Dit kan worden afgezet tegen de kosten van andere oplossingen voor de waterproblematiek of van schadeclaims wanneer niets wordt gedaan.

Figuur 1. Plattegrond melkvee(voorbeeld)bedrijf met veldkavel op 1 km afstand van 14 ha met 9 percelen

